

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економіки праці та соціального розвитку

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ д.е.н., професор А.Д. Діброва

“ ____ ” _____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри економіки праці

та соціального розвитку

Протокол № 13 від “16 ” червня 2020 р.

Завідувач кафедри

_____ (Єрмаков О.Ю.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

дисципліни

«Соціальна відповідальність бізнесу»

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітня програма Облік і аудит

Фінанси і кредит

Факультет (ННІ) економічний

Розробники: Єрмаков О.Ю., завідувач кафедри, д.е.н., професор;

Нагорний В.В., к.е.н., доцент

Київ – 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни
Соціальна відповідальність бізнесу

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>071 Облік і оподаткування 072 Фінанси, банківська справа та страхування</i>	
Освітня програма	<i>Облік і аудит Фінанси і кредит</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	
Семестр	2	2
Лекційні заняття	15 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	105 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год. 5 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета дисципліни: формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності бізнесу і відповідних професійних компетенцій.

Завдання дисципліни: вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності;
- особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку;
- місце соціальної відповідальності в управлінні організацією;
- нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності;
- моделі корпоративної соціальної відповідальності і створення різних типів корпоративної культури;
- критерії, показники та методика оцінювання соціальної відповідальності;
- особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в українських релігіях;
- сутність соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців;
- сутність, складові та пріоритети розвитку соціально відповідальної політики управління персоналом;
- екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання;
- сутність, структуру, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності;
- розвиток базових навичок самостійного прийняття рішень проблем на основі принципів етики та відповідальності в житті та бізнесі;

вміти:

- формувати механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю;
- організовувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;
- формувати ефективні відносини підприємництва із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності;
- визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності;

- посилювати соціальну відповідальність суб'єктів економічного розвитку через соціальне партнерство;
- здійснювати моніторинг результативності корпоративної соціальної відповідальності;
- оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності;
- розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів;
- правильно застосовувати принципи соціальної відповідальності бізнесу у практичній діяльності;
- сприяти впровадженню системи корпоративної соціальної відповідальності в практику національного підприємництва, в тому числі і аграрного;
- використовувати в діяльності компаній інструменти управління соціальними програмами, які сприяють ефективній розробці та реалізації принципів соціальної відповідальності бізнесу;
- обґрунтовувати найбільш сприятливі напрямки здійснення соціально відповідальної діяльності господарюючих суб'єктів на основі проведення оцінки їх ефективності.

Навчальна дисципліна забезпечує формування ряду компетентностей:

1. Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК5. Здатність працювати в команді.
- ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

2. Фахові компетентності:

- СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально економічного та людського розвитку.
- СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.
- СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.
- СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально економічні наслідки управлінських рішень.

3. Програмні результати:

- 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

- 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.
- 5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.
- 6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та вміння управляти персоналом і працювати в команді.
- 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:
– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Сутність і основні поняття соціальної відповідальності												
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	11	2	2			7	12	1	1			10
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства	15	2	2			11	14	1	1			12
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	10	1	1			8	11		1			10
Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності	13	2	2			9	12		1			11
Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	11	1	1			9	11	1				10
Разом за змістовим модулем 1	60	8	8			44	60	3	4			53
Змістовий модуль 2. Чинники ефективності соціальної відповідальності												
Тема 1. Екологічна компонента соціальної відповідальності	11	1	1			9	11	1				10
Тема 2. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	11	2	2			7	12	1	1			10
Тема 3. Моніторинг результативності корпоративної соціальної відповідальності	11	1	1			9	14	1	1			12
Тема 4. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності бізнесу	15	1	1			13	11		1			10
Тема 5. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні	12	2	2			8	12		1			11
Разом за змістовим модулем 2	60	7	7			46	60	3	4			53
Усього годин	120	15	15			90	120	6	8			106

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, види, категорії, еволюція, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності	1
2	Соціальна відповідальність різних суб'єктів суспільного розвитку. Держава як суб'єкт соціальної відповідальності	2
3	Соціальна відповідальність освіти та науки. Співпраця бізнесу і освіти	1
4	Формування відносин з працівниками на засадах соціальної відповідальності бізнесу	2
5	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами	1
6	Екологічні аспекти соціальної відповідальності бізнесу	1
7	Розвиток партнерств з місцевою владою та громадою	2
8	Інформаційна політика і соціальна звітність бізнесових структур	2
9	Стратегія соціально відповідальної поведінки бізнесу в ринковому середовищі	1
10	Оцінка результативності соціальної відповідальності бізнесу	2
	Разом	15

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Немає	

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Немає	
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Що являє собою поняття «Соціальна відповідальність»?
2. Відображенням чого має бути сутність соціальної відповідальності людини.
3. Які є основні моделі корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)?
4. Охарактеризуйте особливості моделей корпоративної соціальної відповідальності.
5. Хто є суб'єктами соціально відповідальної поведінки?
6. Хто може бути віднесений до суб'єктів КСВ?
7. Як формується відповідальність соціальних партнерів в сфері зайнятості?
8. Що слід розуміти під соціальною відповідальністю бізнесу?
9. З яких документів складається «Міжнародний Білль про права»?
10. Охарактеризуйте основні економічні моделі взаємодії влади, бізнесу й суспільства.
11. Що є основною метою діяльності Міжнародної організації праці (МОП).
12. Визначте мету колективних переговорів.
13. Які компоненти включає корпоративна соціальна відповідальність, як система?
14. Якими якостями характеризується соціальна держава?
15. Що передбачає соціально – відповідальний маркетинг?
16. Які є підходи до концепції соціальної відповідальності бізнесу?
17. Що є основною метою управління соціальною відповідальністю організації?
18. Назвіть форми реалізації соціальних програм на рівні юридичної особи (організації, бізнесу).
19. Назвіть критерії оцінки діяльності служби зайнятості.
20. На які сфери прояву соціальних ініціатив орієнтована Європейська модель соціальної відповідальності?
21. Скільки принципів налічує Європейська соціальна Хартія?
22. Що є «найсильнішою» формою соціального діалогу?
23. Як визначається соціальна активність роботодавця ?
24. Що включають міжнародні ініціативи в галузі захисту прав споживачів?
25. Охарактеризуйте основні форми соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства.
26. Що являють наступні поняття: 1)соціальний аудит; 2)соціальні інвестиції; 3)сертифікація.
27. Якими нормативними актами досягається мета державної політики у сфері праці?
28. Екологічна відповідальність – це:
29. Які є форми екологічної поведінки?
30. Що являють наступні поняття: 1) екологічний світогляд; 2)екологічна відповідальність бізнесу; 3)екологічний аудит.
31. У яких формах виявляється колективна екологічна відповідальність?
32. Які є передумови соціального діалогу?

33. Які форми соціального діалогу включають наступні групи його передумов:
1)соціально-економічні; 2)політико-правові; 3)соціально-психологічні.
34. Назвіть цілі соціального партнерства на загальнодержавному рівні.
35. Які є основні моделі соціального діалогу?
36. На яких рівнях здійснюється соціальний діалог в Україні?
37. Що досягається: 1)шляхом моніторингу; 2)з порушенням принципів соціальної відповідальності;3)введенням міжнародних стандартів.
38. Як слід розглядати моніторинг результативності соціальної відповідальності бізнесу?
39. Яку структуру має система моніторингу соціальної відповідальності бізнесу?
40. Назвіть найбільш поширені сьогодні стандарти ведення соціального обліку та підготовки нефінансової звітності.
41. Що являє собою стандарт GRI?
42. Що являє оцінювання ефективності соціальної відповідальності?
43. Що являє собою алгоритм процесу оцінювання ефективності соціальної відповідальності бізнесу?
44. На які питання дає відповідь оцінювання ефективності соціальної відповідальності бізнесу?
45. З чого починається оцінювання соціальної відповідальності бізнесу ?
46. Що являють собою такі поняття: 1) соціальні показники; 2)етичні норми; 3)відносини із працівниками.
47. Які основні критерії оцінки соціального ефекту організації?
48. На що спрямована Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні?
49. Які Ви знаєте основні цільові групи Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні?
50. Які мають бути напрями забезпечення реалізації Стратегії розвитку соціальної політики України?
51. Що передбачають наступні Стратегії: 1)національна стратегія соціальної відповідальності бізнесу в Україні; 2)стратегія розвитку соціальної політики України; 3)стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Підсумковий контроль

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС “Бакалавр”	Кафедра економіки праці та соціального розвитку, 2020-2021 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни “Соціальна відповідальність бізнесу”	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Єрмаков О.Ю.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Дайте характеристику поняття «Соціальна відповідальність».			
2. В чому полягають особливості моделей корпоративної соціальної відповідальності.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			

1. Назвіть критерії оцінки діяльності служби зайнятості:

1	Цілісності, всебічності, системоутворюючих відносин, субординації, динамічності, випереджального відображення.
2	Відповідності, обмежень, інваріантності, споглядання, доповнення, фальсифікаціонізму, простоти.
3	Системності, суперечності, розвитку, причинності (каузальності).
4	Повнота охоплення, системність дій, результативність, глибина напрямів діяльності.

2. Що являє собою алгоритм процесу оцінювання ефективності соціальної відповідальності?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

3. На які сфери прояву соціальних ініціатив орієнтована Європейська модель соціальної відповідальності?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

4. З чого починається оцінювання соціальної відповідальності?

Зі збору інформації чи обґрунтування доцільності оцінювання соціальної відповідальності.
---

5. «Найсильнішою» формою соціального діалогу є:

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

6. Що являють собою такі поняття?

1. Соціальні показники.	А. Дотримання етики бізнесу; вимоги до ділових партнерів дотримуватися аналогічних етичних норм (в основному пов'язані з субконтрактами, які великі компанії розміщують у країнах, що розвиваються).
2. Етичні норми.	
3. Відносини із працівниками.	
	В. Забезпечення безпеки на робочому місці; забезпечення фінансових і соціальних гарантій (справедлива заробітна плата та ін.); невикористання дитячої праці.
	С. Індикатори: соціальна цінність продукції; внесок продукції у зростання добробуту населення; вплив на здоров'я людини; забезпечення рівного доступу до необхідних ресурсів життєдіяльності (вода, їжа, житло, охорона здоров'я).

7. Що включають міжнародні ініціативи в галузі захисту прав споживачів?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

8. На що спрямована Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні?

	У бланку відповідей впишіть правильну відповідь
--	---

9. Що являють наступні поняття?

1. Соціальний аудит.	А. вкладення у соціальну сферу для підтримки і підвищення соціально прийняттого рівня життя, задоволення матеріальних, духовних і соціальних потреб населення.
2. Соціальні інвестиції.	
3. Сертифікація.	
	В. Процедура, за допомогою якої третя, незалежна сторона, дає письмову гарантію того, що продукція або система управління відповідає встановленим нормам.
	С. Процес, який дозволяє організації оцінити і продемонструвати її вклад у вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем.

10. Які мають бути напрями забезпечення реалізації Стратегії розвитку соціальної політики України?

1.	Охорона навколишнього середовища, добродійні програми, відносини з працівниками, інституціональне.
2.	Законодавчо-нормативне, фінансове, створення нових робочих місць, сплата податків.
3.	Інституціональне, кадрове, партнерське та суспільно-громадське.
4.	Законодавчо-нормативне, фінансове, інституціональне, кадрове, партнерське та суспільно-громадське, інформаційне забезпечення.

8. Методи навчання

Для активізації процесу навчання студентів будуть творчо застосовуватись різноманітні навчальні технології та засоби, а саме: 1)на лекціях зосереджувати увагу студентів на проблемних питаннях соціальної відповідальності; 2)наводити конкретні приклади практичного застосування отриманих знань, звертатись до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; 3)заохочувати студентів до критичного сприйняття нового матеріалу замість пасивного конспектування; 4)на практичних заняттях створювати умови для дискусій з проблемних питань соціальної відповідальності; 5)проводити презентації самостійних робіт, перехресну перевірку завдань самими студентами з наступною аргументацією виставленої оцінки; б)з окремих питань програми ефективними формами активізації навчального процесу можуть бути ділова гра, аналіз конкретної виробничої ситуації (кейсу), виконання тестів, проведення занять у формі тренінгу тощо.

Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є: 1) контроль відвідування студентами занять; 2) заохочення навчальної активності; 3) справедлива диференціація оцінок.

9. Форми контролю

Робоча навчальна програма курсу “Соціальна відповідальність бізнесу” передбачає здачу індивідуальних практичних завдань з таких тем:

1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку;
2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства;
3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю;
4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності;
5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності;
6. Екологічна компонента соціальної відповідальності;
7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності;
8. Моніторинг результативності соціальної відповідальності бізнесу;
9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності бізнесу;
10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Експрес-опит (фронтальний опит) по лекційному курсу, який викладається; проводиться письмово за 7-10 хвилин до закінчення лекції. При невеликих затратах часу він дає можливість виявити засвоєння студентами матеріалу по тій чи іншій темі або її розділу. Окрім того, при цьому проводиться систематичний контроль відвідування лекцій.

Проведення експрес-опиту дозволяє виконати одночасно чотири функції: 1) контролюючу (контроль знань та паралельно присутніх на лекції); 2) організуючу (студент систематично читає матеріал та уважно слухає лекцію); 3) навчальну (організує студента та дає можливість себе контролювати); 4) розвиваючу (легко засвоюється матеріал або виникають додаткові запитання).

Дана перевірка знань є корисною не лише для студента, а й викладача, який систематично відчуває стан засвоєння тієї чи іншої теми або її питання.

Враховується активність студентів на заняттях, участь в дискусіях та в обговоренні проблемних питань, які ставляться на заняттях.

При виконанні згаданих форм контролю враховується також і відвідування лекційних і семінарських занять: лише студент, який не має пропусків (за винятком хвороби), може претендувати на здачу іспиту за результатами контролю знань.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7 з табл. 1.

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

Оцінка національна	Рейтинг студента, Бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	01 – 59

11. Методичне забезпечення

1. Стандарти: SA 8000 «Соціальна відповідальність»; ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»; Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників»; ДК 002:2004 Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ); ДК 009:2010. Класифікація видів економічної діяльності; ДСТУ ISO 9004:2001. Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності; ISO 10005:2005 Менеджмент підприємства. Настанови з планування якості; Управление с целью достижения устойчивого успеха организации – Подход с позиций менеджмента качества: ISO 9004:2009; ДСТУ ISO 22000:2007 Системи керування безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга (ISO 22000:2005, IDT); ДСТУ 4161-2003 "Системи управління безпечністю харчових продуктів"; Настанови щодо здійснення аудитів систем управління якістю і (або) екологічного управління: ДСТУ ISO 19011:2003; Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування : ДСТУ ISO 14001:2006.

2. Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність».- К. ЦП «Компринт», 2018.- 5,0 у.д.а.

12. Рекомендована література

Нормативні акти та документи

1. Глобальний договір ООН (UN Global Compact, 2000) www.globalcompact.org.ua.
2. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України від 15.12.2008 — 2008 р.- №93. - С. 89. - С. 310. http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Декларація соціального прогреса и развития. Провозглашена резолюцией Генеральной Ассамблеи от 11 декабря 1969года// <http://www.un.org/russian/document/declarat/socdev.htm>.
6. Міжнародна організація праці: Конвенції та рекомендації, ухвалені міжнародною організацією праці. — Женева: МБП, 1999. — У 2 т. — 242 с.
7. Декларація Міжнародної організації праці основних принципів та прав у світі праці: ухвалена Міжнародною конференцією праці на її вісімдесят шостій сесії (Женева, 18 червня 1998 року/ http://www.ilo.org/public/english/standards/declaration/declaration_ukranian.pdf.
8. Європейська соціальна хартія (переглянута)// ВВР.- 2006. — № 43. — С.418. <http://www.oecd.org/department>.
9. Кодекс законів про працю України // <http://www.rada.gov.ua>.
10. Закон України «Про колективні договори і угоди» // Відомості Верховної Ради. — 1993. — №36. — С. 361.
11. Положення «Про Національну тристоронню соціально-економічну раду» / Затверджене Указом Президента України від 29.12.2005 №1871 // <http://www.rada.gov.ua>.

Основна література

1. Відповідальний маркетинг – К.: Видавничий дім «АДЕФ-Україна», 2012 -40 с.
2. Індекс прозорості сайтів українських компаній – 2017. Укладачі: Зінченко А., Резнік Н., Саприкіна М. – К.: Видавництво «Юстон», 2018. – 28 с.
3. Зінченко А., Саприкіна М., Янковська О., Вінніков О. (Розділ 1 підготовлено в рамках проекту USAID «Доступ до правосуддя та правової обізнаності «Правова країна») Якісна вища освіта: роль партнерств. – К.: 2013 – 20 с.
4. Зінченко А., Саприкіна М., «Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспективи розвитку» .– К.: Вид-во «Фарбований лист», 2010 – 56 с.

5. Саприкіна М. А., Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник / М.А. Саприкіна, М.А. Саєнсує, А.Г. Зінченко, О.М. Ляшенко, Г.А. Місько (за наук. ред. д.е.н., проф. засл. діяч. науки і техніки О.С. Редькіна). – К.: Вид-во «Фабований лист», 2011. – 480с.
6. Сапрыкіна М., Корпоративное волонтерство: с чего начинать? Рекомендации для компаний – К.: ООО «Фабований Лист», 2011 – 53 с.
7. Саприкіна М.А., Каба Д.В. „Баланс між роботою та сім'єю: перевага для компаній та працівників”. – К., 2010. – 30 с.
8. Колот А.М., Грішнова О.А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2012. – 501с.
9. Колот А.М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: монографія / Київ. нац. екон. ун-т, 2003.- 230с.
10. Грішнова О.А. Людський розвиток: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006. - 308с.
11. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник/ О. Гирик, О.Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра екон.наук, проф. А.Я. Кузнецової. — К.: УБС НБУ, 2009.
12. Конспект лекцій з дисципліни — Соціальна відповідальність // Уклад. І.А. Юр'єва. – Харків: НТУ —ХПІ, 2016. – 118 с.
13. Куліш А. Соціальна відповідальність бізнесу в банківській сфері у запитаннях і відповідях.- К., 2007.- 80 с.
14. Краплич Р. Корпоративна соціальна відповідальність українського бізнесу: Досвід Фондації Острозьких : Посібник для бізнесу та неприбуткових організацій / Р. Краплич; Фондація ім. князів-благодійників Острозьких. – Рівне, 2005. – 74 с.
15. Лазоренко О., Колишко Р. та ін. Посібник із КСВ. «Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності».- К.: Видавництво «Енергія», 2008.
16. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. –180 с.
17. Петров О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні: [навч. посіб.]/ Ольга Михайлівна Петроє. -К.: Центр учбової літератури, 2008. - 60 с.
18. Петров О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: монографія / Ольга Михайлівна Петроє. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 152 с.
19. CSR Practices in Ukraine 2012/ under the editorship of M. A. Saprykina; Centre for CSR Development. Kyiv, 2012, 126 pages
20. Практики КСВ в Україні 2013 / Під ред. Саприкіної М.; Янковської О.І.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2014. – 113 с.
21. Практики КСВ в Україні 2015 / Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2015. – 148 с.

22. Практики КСВ в Україні 2016 / Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2016. – 100 с
23. Практики КСВ в Україні 2017 / Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2018. – 88 с.
24. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: розуміння та впровадження. — К: 2005.- 48 с.
25. CSR development in Ukraine: 2010–2018. Originated by: Zinchenko A., Saprykina M. – Kyiv: Printing House ‘Yuston’, 2017. – 52 pages.
26. SDG Compass: Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу (http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2016/09/2016-09-15_SDG_Compass_Guide_2015_ukr_web.pdf) 2016

Додаткова література

1. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контекст: моногр./ Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук.кер. М. З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. – 359 с.
2. Аналітична довідка «Боротьба з корупцією. Роль бізнесу в Україні». – К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011. – 51 с.
3. Глобальна ініціатива щодо звітності (Global Reporting Initiative, GRI, 2000).
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 — IV.
5. Закон України «Про екологічну експертизу» від 09 лютого 1995 року № 46/95-ВР.
6. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін. Соціальна безпека: теорія та українська практика: Монографія /За ред.І.Ф. Гнибіденка, А.М.Колота, В.В.Рогового.— К.: КНЕУ, 2006. – 292с.
7. Зелена книга ЄС «Популяризація європейських засад корпоративної соціальної відповідальності» (EU Green Paper «Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility, 2001).
8. Звіт за результатами II Національного Форуму «Бізнес і університети: трансформація освіти» укладач звіту: Янковська О. за редакцією: Саприкіної М. 2015р.
9. Звіт за результатами III Національного Форуму «Бізнес і університети: трансформація освіти» (22-23 жовтня 2015р). Укладач звіту: Янковська О., Зінченко А. За редакцією: Саприкіної М.
10. Как повысить эффективность КСО-программ: роль HR: руководство для социально ответственных компаний. – К.: Изд-во «Фарбований лист», 2011. – 39 стр
11. Конвенція ЄЕК ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань (Орхуська конвенція).
12. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНФЛІКТНІ ЧАСИ: ЕТИЧНІ ДИЛЕМИ ДЛЯ БІЗНЕСУ» Центр «Розвиток КСВ» www.csr-ukraine.org 2015р.
13. Сталі закупівлі: новий формат для соціально відповідальних компанії/ Саприкіна М.А., Каба Д., Яковлева С.О.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: Вид-во «Фарбований лист», 2009 – 18 с.

14. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія / А.М. Колот. – К.: КНЕУ, 2010. – 251с.

13. Інформаційні ресурси

1. «Круглий стол в КО» (Caux Round Table) www.cauxroundtable.org.
2. Глобальна ініціатива відповідального лідерства (Global Responsible Leadership Initiative — GRLI) www.grli.org.
3. Європейська академія бізнесу і суспільства (European Academy for Business and Society — EABIS) www.eabis.org.
4. Європейська асоціація етики бізнесу (European Business Ethics Network — EBEN) www.eben-net.org.
5. Офіційний сайт Секретаріату мережі Глобального договору в Україні: www.globalcompact.org.ua.
6. Центр корпоративної соціальної відповідальності Вищої школи менеджменту СПбГУ. www.gsom.spbgu.ru.
7. International Centre for Corporate Social Responsibility (ICCSR) — www.nottingham.ac.uk/business/ICCSR.
8. Account Ability The Institute of Social and Ethical Accountability www.accountability21.net.
9. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності (Можливість бути першим) <http://csr-ua.info/csr-ukraine/>

АНОТАЦІЯ

дисципліни «Соціальна відповідальність бізнесу»

Мета вивчення даної дисципліни полягає у формуванні фундаментальних знань з теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій, які забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки її суб'єктів (інститутів).

Предметом вивчення дисципліни є теоретико-методологічні, методичні та практичні положення формування інституту соціальної відповідальності.

Вивчення даної дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах і має тісний зв'язок з такими дисциплінами, як економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економіка підприємства, економіка праці, організація і планування виробництва, маркетинг, менеджмент тощо.

Основними формами вивчення даної дисципліни є: лекції, семінарські і практичні заняття, а також самостійна робота студентів.

При проведенні семінарських і практичних занять головна увага приділяється поглибленню студентами теоретичних знань з методології, методики, технології та організації соціальної відповідальності з широким використанням навчально-методичної та додаткової наукової літератури. Закріплення знань забезпечується шляхом виконання передбачених навчальною програмою завдань. В основу семінарських і практичних занять покладена робота студентів по індивідуальних завданнях під керівництвом викладача.

За навчальним планом для вивчення дисципліни відводиться 45 аудиторних години робочого часу, в т.ч. 15 годин лекційного курсу та 30 годин семінарських і практичних занять. Для визначення рівня засвоєння знань і рейтингу з дисципліни використовуються комплекти тестів, контрольних питань та індивідуальних завдань відповідно до тем:

1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку;
2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства;
3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю;
4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності;
5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності;
6. Екологічна компонента соціальної відповідальності бізнесу;
7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності;
8. Моніторинг результативності соціальної відповідальності бізнесу;
9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності бізнесу;
10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

ANNOTATION

of the discipline "Social responsibility of business"

The aim of teaching of this subject is to build fundamental knowledge about the theory and practice of social responsibility and professional competencies that ensure the formation of socially responsible behavior of its subjects (institutions).

The object of discipline is theoretical, methodological, methodical and practical knowledge of the formation of the institute of social responsibility.

The study of this subject is based on the dialectical method of cognition and general economic laws and is closely related with disciplines such as economics, microeconomics, macroeconomics, business economics, labor economics, organization and planning of production, marketing, and management.

When conducting seminars, the main attention is focused on deepening theoretical knowledge of methodologies, techniques, technologies and organization of research activities in the economy with extensive use of educational and supplementary literature by students. Consolidation of knowledge is provided by objectives prescribed by curriculum. The basis of the seminars is students' work on individual tasks under the guidance of a teacher.

According to the curriculum for the study of subjects 45 class hours of work are given, including 15 hours of lectures and 30 hours of seminars and classes. To determine the level of learning and discipline rating tests, control issues and individual tasks according to structural modules are used:

1. Social Responsibility as a factor of sustainable development;
2. Social responsibility of people, state and society;
3. Organizational-economic management to ensure corporate social responsibility;
4. Forming relationships employers with employees on the basis of social responsibility;
5. Forming business relationships with external organizations on the principles of social responsibility;
6. Environmental components of social responsibility;
7. Social Partnership as a tool for social responsibility of business;
8. Performance monitoring of social responsibility of business;
9. Evaluation of the effectiveness of social responsibility of business;
10. The strategic directions of development of social responsibility of business in Ukraine.

Навчальні посібники, методичні вказівки та конспект лекцій з даного курсу додаються.